

Muinasjutt õnnelikust rahvast ilusas esituses

Nikolai Rimski-Korsakovi ooperi „Snegurotska”, eesti keeles tõlgitud kui „Lumivalgeke”, ka „Lumineid”, kontsertettekannet 19. XI Estonia kontserdisaalis: solistid Jevgenia Sotnikova (sopran, Baieri Riigiooper), Maksim Paster (tenor, Moskva Suur teater), Jaroslava Kozina (metsosopran, Valgevene), Rauno Elp (bariton), Olga Zaitseva (sopran), Juuli Lill (metsosopran), Pavlo Balakin (bass), Andres Köster (tenor), Jana Boiko (metsosopran, Ukraina), Vladislav Horuženko (tenor), Rahvusooper Estonia koor, poistekoor ja orkester, dirigent Vello Pähn.

„Lumivalgekeses” avaneb Rimski-Korsakovi muusika täies hiilguses. Pildil Pavlo Balakin (Pakasetaat), nimirollis Jevgenia Sotnikova (Baieri Riigiooper) ja Juuli Lill (Kevad).

Liina Viru

RAILI SULE

19. novembril jõudis esmakordselt Eesti publiku ette Rimski-Korsakovi ooper „Lumivalgeke”. Tundub uskumatu, kui arvestada, et ooperi esiettekannet oli Peterburis aastal 1882, aga nii see on. Kuid XIX sajandi vene ooperimuusikas ongi vähe teoseid, mis jõuavad lavale väljapool vene kultuuriruumi, põhiliselt ikka Tšaikovski kuulsamad teosed ja viimastel kümnenditel ka Mussorgski ooperid. Kavalehel tõdeb dirigent Vello Pähn, kes on õppinud Leningradi konservatooriumis: „Minu põlvkonna inimestele on vene ooperimuusika tuttavam. Olime nooruses vene kultuuriruumile lähemal ning kasvasime üles seda muusikat mängides ja kuulates. Praegu ei pruugi paljud enam teada, kui rikkalik on vene ooperimaailm.” „Lumivalgeke” oli rahvusooperi kontsertettekannete sarja 14. teos ja tõi kontserdimaja publikut täis.

Ooperi aluseks on vene kirjaniku Aleksandr Ostrovski värssnäidend „Lumivalgeke” (ilmus eesti keeles 1964. a August Sanga tõlkes), kus antakse pilt õnnelikust rahvast muinasjutulisel berendeide maal, mida kaitseb muinaslaavlaste päikesesummal Jarilo. Riiki valitseb headust, ilu ja harmooniat armastav tsaar. Ühiskonda toovad ebakõla võõrsilt tulnud rändkaupmees Mizgir ning Pakasetaa ja Kevade tütre sündinud Lumivalgeke. Viimane on 15 aastat elanud metsas, aimamata, et temast on saanud riigi rahurikkuja, sest päike ei ole samapalju aastaid maale saatnud oma soojendavaid kiiri. Tasakaal looduse ja inimeste vahel taastub, aga see nõuab

kestis etendus kupüüridele vaatamata ikkagi üle seitsme tunni. Kui rahvas ooperis kiidab tsaari tarkust, kiidan mina Vello Pähna tarka otsust tuua ooper välja kontsertettekandes ja just kupüüridega. Originaalis proloogi ja nelja vaatusega ooper kõlas seekord muusikalise kontsentraadina kahes osas kestusega umbes kaks ja pool tundi. Nostalgitsedes mõtlesin oma õpiaastatele Tartu muusikakoolis (praeguses Elleri koolis), kus meil oli suurepärase muusikaajaloo õpetaja Aare Allikvee (1921–1994), hea klassikalise vene muusika tundja, kes oli õppinud Moskvas Gnessini instituudis. Kõik lavalt kuuldu oli kooliajast tuttav ning kaunis ooperiõhtu pani taga igatsema aegu, mil muusikalise silmaringi arendamisele jagus õppekavades tunduvalt rohkem mahtu ja jäi aega süvenemiseks.

Helilooja on korduvalt öelnud, et „Lumivalgeke” on ta parim teos. Tõepoolest, seal avaneb Rimski-Korsakovi muusika täies hiilguses: hingestatud, kantileensed ja nõudlikud vokaalpartiid, kaunid loodusmaalingud orkestris, võimsad kooristseenid, kus kasutatud rikkalikult rahvaviise. Tegelasel on jaotatud kolmeks: nõiduslik võlumaailm (Pakasetaat, Kevad, Metsavaim), reaalsed tegelased (Kupava, Mizgir, karjus Lel) ning poolreaalsed-poolmüütilised tegelased (Lumivalgeke ja tsaar Berendei). Mitmel tegelasel on sümbolne tähendus nagu stiihia ja seaduspärasus looduses, rahvakunst ja inimlik rõõm laulmisest, headus ja tarkus riigivalitsemisel. Tegelasi iseloomustavad juhtmo-

koloriidimeister, aga hoolega jälginud, et orkester ei kataks vokaali, seda arvestas ka Vello Pähn. Orkestri ühtlasest kõlapildist tõusid esile kaunid pillisoolod: flööt – Jonathan Henderson, klarnet – Vahur Vurm, tšello – Mart Laas ja viiul – orkestri kontsertmeister Andrus Haav.

Koori kõla oli võimas ja ühtlane. Targalt oli valitud solistide ansambel, kõigil on olnud kas suuremal või vähemal määral kokkupuudet vene laulukooli ja kultuuriga. Praegune Baieri Riigiooperi solist Jevgenia Sotnikova on Peterburi konservatooriumi kasvandik. Nimitegelase lapselik hingemaailm ooperi alguses kulmineerus sulamisstseenis hingestatud ja lüürilise värvigammaga. Ühtlaselt kaunikõlaline ja väljendusriikas oli valgevenelanna Jaroslava Kozina karjus Leli osas. Ukraina päritolu Maksim Paster on Moskva Suure teatri tenor, kelle kandev ja pikk fraas löi targa ja rahuarmastava tsaari kuju. Loodusmaailma kaht vastandlikku tegelast Kevadet ja Pakasetaa laulsid Juuli Lill ja Pavlo Balakin. Kevade viimase vaatuse ulatuslik aaria, kus ta annab tütrele võlupärja inimlike tunnete tärkamiseks ja hoiatab Jarilo kiirte eest, kõlas Juuli Lille esituses suure soojusega.

Helilooja soov oli vastandada erinevaid karaktereid ja stseene. Võlumaailmaga vastanduvad reaalsed tegelased, Olga Zaitseva rõõmu ja ahastust tunda saanud Kupavana ning Rauno Elp tormaka ja egoistliku Mizgirina. Episoodilistes rollides osalesid estoonlysed Andres Köster ja Vladislav Horuženko ning

mis: „Minu põlvkonna inimestele on vene ooperimuusika tuttavam. Olime nooruses vene kultuuriruumile lähemal ning kasvasime üles seda muusikat mängides ja kuulates. Praegu ei pruugi paljud enam teada, kui rikkalik on vene ooperimaailm.” „Lumivalgeke” oli rahvusooperi kontsertettekannete sarja 14. teos ja tõi kontserdimaja publikut täis.

Ooperi aluseks on vene kirjaniku Aleksandr Ostrovski värssnäidend „Lumivalgeke” (ilmus eesti keeles 1964. a August Sanga tõlkes), kus antakse pilt õnnelikust rahvast muinasjutulisel berendeide maal, mida kaitseb muinaslaavlaste päikesejumal Jarilo. Riiki valitseb headust, ilu ja harmooniat armastav tsaar. Ühiskonda toovad ebakõla võõrsilt tulnud rändkaupmees Mizgir ning Pakasetaadi ja Kevade tütrena sündinud Lumivalgeke. Viimane on 15 aastat elanud metsas, aimamata, et temast on saanud riigi rahurikkuja, sest päike ei ole samapalju aastaid maale saatnud oma soojendavaid kiiri. Tasakaal looduse ja inimeste vahel taastub, aga see nõuab ohvrit. Pärast Lumivalgekese sulamist algab berendeilastel uuesti õnnelik elu.

Rimski-Korsakov kirjutab kroonikas, et oli juba esietenduse eel nõrindinud kupüüridest, aga teise etenduse kohta märgib, et kuna mitmed soolonombrid tulid kordamisele ja imperaatorlikus teatris olid kombeks pikad vaheajad, siis

suureparane muusikaajaloo õpetaja Aare Allikvee (1921–1994), hea klassikalise vene muusika tundja, kes oli õppinud Moskvas Gnessinite instituudis. Kõik lavalt kuuldu oli kooliajast tuttav ning kaunis ooperiõhtu pani taga igatsema aegu, mil muusikalise silmaringi arendamisele jagus õppekavades tunduvalt rohkem mahtu ja jäi aega süvenemiseks.

Helilooja on korduvalt öelnud, et „Lumivalgeke” on ta parim teos. Tõepoolest, seal avaneb Rimski-Korsakovi muusika täies hiilguses: hingestatud, kantileensed ja nõudlikud vokaalpartiid, kaunid loodusmaalingud orkestris, võimsad kooristseenid, kus kasutatud rikkalikult rahvaviise. Tegelased on jaotatud kolmeks: nõiduslik võlumaailm (Pakasetaat, Kevad, Metsavaim), reaalsed tegelased (Kupava, Mizgir, karjus Lel) ning poolreaalsed-poolmüütilised tegelased (Lumivalgeke ja tsaar Berendei). Mitmel tegelasel on sümbolne tähendus nagu stiihia ja seaduspärasus looduses, rahvakunst ja inimlik rõõm laulmisest, headus ja tarkus riigivalitsemisel. Tegelasi iseloomustavad juhtmotiivid, -harmooniad ja -tämbriid.

Üldmulje ettekandest on väga hea. Tundus, et kõik tegijad olid suure õhinaga avastamas Rimski-Korsakovi mitmetähenduslikku muusikat. Orkestripiltides läksid mängijad niivõrd hasarti, et II osa rahvastseenis tegi dirigent lausa tantsusamme. Rimski-Korsakov on

kultuuriga. Praegune Baieri Riigiooperi solist Jevgenia Sotnikova on Peterburi konservatooriumi kasvandik. Nimitegelase lapselik hingemaailm ooperi alguses kulmineerus sulamisstseenis hingestatud ja lüürilise värvigammaga. Ühtlaselt kaunikõlaline ja väljendusriikas oli valgevenelanna Jaroslava Kozina karjus Leli osas. Ukraina päritolu Maksim Paster on Moskva Suure teatri tenor, kelle kandev ja pikk fraas lõi targa ja rahuarmastava tsaari kuju. Loodusmaailma kaht vastandlikku tegelast Kevadet ja Pakasetaati laulsid Juuli Lill ja Pavlo Balakin. Kevade viimase vaatuse ulatuslik aaria, kus ta annab tütrele võlupärja inimlike tunnete tärkamiseks ja hoiatab Jarilo kiirte eest, kõlas Juuli Lille esituses suure soojusega.

Helilooja soov oli vastandada erinevaid karaktereid ja stseene. Võlumaailmaga vastanduvad reaalsed tegelased, Olga Zaitseva rõõmu ja ahastust tunda saanud Kupavana ning Rauno Elp tormaka ja egoistliku Mizgirina. Episoodilistes rollides osalesid estoonlased Andres Köster ja Vladislav Horuženko ning ukrainlanna Jana Boiko. Valguskunstnik Anton Kulagin oli väheste vahenditega saavutanud õhustiku, mis vastas muusikale kas siis kargemates või soojemates toonides, ning muusikat illustreerisid laval vene kunstniku Viktor Vasnetsovi (1848–1926) pildid. Tänutunnet tegijatele väljendas teose lõppedes pikk aplaus.